

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

The TOU Hand Project
Take One Ukrainian Child's Hand

Карпатський
Фонд (CFN)

ПРАКТИЧНА СОЦІАЛЬНА РОБОТА І ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

МАТЕРІАЛИ
ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ МІЖНАРОДНОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ
(Ужгород, 17-18 вересня 2010 року)

Ужгород – 2010

Розман І. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУРИ СВІТУ	
Росул Т. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ	
Сабо П. СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ МІСТА СЕРЕД. ПІІ ХАРАКТЕРИСТИКА.....	91
Садовець О. КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ У США	98
Сідун Л. НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	100
Смук О. НОРМА І ВІДХИЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ	104
Спенсер Френсіс К. СОЦІАЛЬНА РОБОТА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ У ШТАТІ ОРЕГОН (США).....	106
Талапканич Т. ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ.....	108
Товканець О. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	112
Хмуринаська Т. АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ	114
Хома О. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	117
Хома Т. ВПЛИВ КУЛЬТУРИ УСНОГО МОВЛЕННЯ НА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ.....	119
Шпеник С. ПІДГОТОВКА ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	122
Шулла Т. ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	126

в цих соціокультурних умовах, тому має до них краще пристосовуватися, а й уміти в цих умовах існувати з оточенням.

Отже, об'єктивно існує ряд чинників, що актуалізують полікультурну складову в галузі освіти. Вища освіта як фундамент європейського освітнього простору покликана сформувати відкриту особистість, здатну жити в умовах полікультурності. Створення європейського освітнього простору може спричинити руйнування у сфері національних і загальнолюдських культурних цінностей,

якщо не буде базуватися на здобутках національних культур країн-учасниць.

Аспекти висвітлені в нашій статті, звичайно, не відображають усіх можливостей, що створюються в результаті консолідації зусиль представників різних культур в галузі освіти. Зацікавлення викликають механізми міжнародної співпраці між суб'єктами освіти, підготовка фахівців гуманітарних спеціальностей для роботи в полікультурних суспільстві та ін.

Література та джерела

- Беленков Є. Педагогічні основи планетарного виховання студентської молоді // вища школа. – 2008, – № 12. – С. 62-78
- Бірюченко В.В., Гончаренко Л.А. Формування полікультурної компетентності вчителів загально-освітньої школи: навчальний посібник. – Херсон: ріпо, 2006. – 92 С.
- Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті болонського процесу (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.) / За ред. В.Г.Кременя, авт. Кол.: Степко м.Ф., Болюбаш я.Я., Шинкарук в.Д., Грубінко в.В., Бабин і.І. – Київ – тернопіль: вид-во тдпу ім. В.Гнатюка, 2004. – 147 С.
- Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті болонського процесу. – Документи і матеріали. Травень – грудень 2004 р. Ч. 2 / За ред. В.Г.Кременя, авт. Кол.: Степко м.Ф., Болюбаш я. Я., Шинкарук в.Д., Грубінко в.В., Бабин і.І. – Київ-тернопіль: вид-во тдпу ім. В.Гнатюка, 2004. – 202 С.
- Основні засади розвитку вищої освіти України – частина 3 / за ред. С.М.Ніколаєнка. Упорядники: Степко м.Ф., Болюбаш я.Я., Шинкарук в.Д., Грубінко в.В., Бабин і.І. – Тернопіль: вид-во тдпу ім. В. Гнатюка, 2006. – 189 С.
- Зкса н.В. Проблема полікультурності вищої освіти України в аспекті болонського процесу // модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: монографія / за заг. Ред. Н.Г. Сидорчук – житомир: вид-во жду ім. І. Франка, 2008. – 300 С.

В статті досліджується значення полікультурності в реалізації ідей болонського процесу, виділено чинники, що сприяють впровадженню в освітній процес полікультурної складової. Запропоновано українське полікультурне освітнє середовище як модель побудови полікультурного європейського освітнього простору. Накреслено перспективи подальших розвідок.

The author of the article has considered the issues of polyculturality in the realization of ideas of Bologna process, has defined the factors which influence its implementation into educational process .

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУРИ СВІТУ

Розман І.,
м.Ужгород

Процес інформатизації суспільства безперечно зумовлює процес інформатизації освіти: відбувається забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки та використання сучасних нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічної мети навчання і виховання. Серед педагогічних технологій (формування творчого учня, дослідницька, проектна тощо) інформаційні технології, до складу яких входять комп'ютерні (зокрема, мультимедійні), посідають особливе місце в сучасній системі освіти. Мультимедіа – комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві, наприклад, текстової, звукової і графічної, або, останнім часом все частіше – анімації і відео. Так, мультимедійна база даних буде вміщувати текстову і образну інформацію, відеокліпи і таблиці, і все це має однаково легкий доступ. Мультимедійна телекомунікаційна

послуга дозволяє користувачеві посилати і одержувати будь-яку форму інформації, взаємозамінну за бажанням.

Мультимедійні технології – це практична реалізація методологічних і теоретичних основ формування інформаційної культури. Сучасному вчителю все складніше бачити себе в освітньому процесі без допомоги комп'ютера. За найоптимістичнішими підрахунками фахівців лише близько 10% вчителів регулярно використовують в своїй повсякденній діяльності електронні засоби. Чому ж електронні підручники поки недостатньо гармонійно вписуються в навчальний процес? Вони мають низький рівень інтерактивної взаємодії, часто лише дублюють друковані видання. Поки ще не сформована схема інформаційної взаємодії тріади: учень – електронний підручник – вчитель. Цілком очевидно, що ступінь і час мультимедійної під-

тримки уроку можуть бути різними: від декількох хвилин до повного циклу. Проте мультимедійний урок може виступати і як «міні-технологія», тобто як підготовлена вчителем розробка із заданою навчальною метою і завданнями, орієнтована на цілком певні результати навчання. Такий урок володіє достатнім набором інформаційної складової, дидактичним інструментарієм. При його проведенні істотно міняється роль вчителя, який в даному випадку є, перш за все, організатором, координатором пізнавальної діяльності учнів. Проведення уроку в режимі міні-технології зовсім не означає, що вчитель позбавлений можливості маневру і імпровізації. Нічого дивовижного не буде в тому, що у досвідченішого вчителя подібний урок може зазвучати новими гранями, пройти привабливіше, цікавіше, динамічно, ніж у його молодого колеги. Але урок – міні-технологія припускає істотне зменшення «педагогічного браку» вчителем, навіть початківцем. При проектуванні майбутнього мультимедійного уроку розробник повинен задуматися над тим, яку мету він ставить, яку роль цей урок грає в системі уроків по темі, що вивчається, або всього навчального курсу.

Для чого призначений мультимедійний урок:

- для вивчення нового матеріалу, пред'явлення нової інформації;
- для закріплення набутих знань, відпрацювання навчальних умінь і навиків;
- для повторення, практичного застосування одержаних знань, умінь навиків;
- для узагальнення, систематизації знань?

Одним з очевидних переваг мультимедійного уроку є посилення наочності. Нагадаємо відому фразу К.Д.Ушинського: «Дитяча природа ясно вимагає наочності. Учть дитину яким-небудь п'яти невідомим йому словам, і він буде довго і марно мучитися над ними; але пов'яжіть з малюнками двадцять таких слів – і дитина засвоить їх на льоту. Ви пояснюєте дитині дуже просту думку, і він вас не розуміє; ви пояснюєте тій же дитині складний малюнок, і він вас зрозуміє швидко... Якщо ви входите в клас, від якого важко добитися слова, почніть показувати малюнки, і клас заговорить, а головне, заговорить вільно.

Запровадження у навчальний процес сучасних інформаційних, зокрема, комп'ютерно-орієнтованих і телекомунікаційних технологій, відкриває нові способи надає широкі можливості для подальшої диференціації загального та професійного навчання, всебічної реалізації творчих, пошукових, особистісно-орієнтованих, комунікативних форм навчання, підвищення його ефективності, мобільності й відповідності запитам практики.

Потреби сучасного життя зумовлюють пошуки нових форм організації навчально-виховного процесу, зокрема – занять із зарубіжної літератури. Використання комп'ютерних технологій та інтернету є одним із інноваційних засобів вивчення літератури, який дозволяє стимулювати інтерес учнів до художніх творів і вивільнити чимало часу

для творчої співпраці вчителя та учня. Варто пам'ятати, що постійними компонентами процесу літературної освіти школярів залишаються літературний текст як естетичне явище та організований учителем: художній текст – читач – автор, художній текст – автор – читач.

Упровадження сучасних інформаційних технологій на заняттях зарубіжної літератури стає нією з актуальних проблем методики викладання предмета. У зв'язку з цим надзвичайно вагомим є проблема підготовки педагогів – словесників роботи в такому режимі. Є численні факти те, що вчителі-словесники вважають, що використання комп'ютерів – справа лише вчителя інформатики.

Серед головних дидактичних функцій, що мають бути реалізовані за допомогою комп'ютерних технологій у процесі вивчення зарубіжної літератури, методисти визначають наступні:

- *пізнавальна*. Використовуючи комп'ютерні технології та інтернет, можна отримати будь-яку необхідну інформацію, як ту, що зберігається на жорсткому диску власної комп'ютерної бази, так і розміщену на дисках CD-ROM чи відповідних сторінках інтернету. Популярними серед молоді є мультимедійні програми, мультимедійні енциклопедії, зокрема "Велика енциклопедія", "Кирила Мефодія", "Ілюстративна популярна дитяча енциклопедія" чи відома 32-томна Британська енциклопедія, а також різноманітні тематичні енциклопедії;

- *розвивальна*. Під час використання ІКТ в навчання надається можливість враховувати пологічні вікові та індивідуальні здібності учнів, виявляти і розвивати потенційні можливості, обслуговувати потреби школярів, водночас коригувати домішки у розвитку їхніх навичок та умінь. Робота з різноманітними комп'ютерними програмами, крім активізації літературних можливостей особистості, сприяє розвитку таких необхідних пізнавальних процесів, як сприйняття, логічного мислення, пам'яті, уяви;

- *дослідницька*. На основі широкого спектру інформації, представленої завдяки комп'ютерним технологіям, сучасні учні готують різноманітні проекти самостійного, дослідницького характеру окремими темами. У школярів з'являється можливість узяти участь у роботі літературних пошукових груп, інтернет-конкурсах; виконувати творчі роботи різних видів, створювати власні творчі проекти, розробляти доповіді, реферати, учасницькі презентації, публікації, web-сайти; досліджувати певні проблемні питання, представляти свої дослідження на різноманітних інтернет-олімпіадах, конференціях, форумах;

- *комунікативна*. Під час обміну інформацією між учнями створюється певна віртуальна едність, у всіх є реальна можливість увійти на сайти популярних сучасних митців; вони мають можливість зіставити різні погляди, давати їм оцінку, формувати свої позиції.

Відомо, що найефективніший вплив на людину здійснює та інформація, яка одночасно впливає на кілька органів чуття, і запам'ятовується вона тим краще і міцніше, чим більше каналів сприймання було активізовано. Тому очевидно є роль, яку ми відводимо мультимедійним засобам навчання, що виникли з появою потужних багатфункціональних комп'ютерів, якісних навчальних програм, розвинених комп'ютерних систем навчання. Я.А.Коменський зазначав: "... Якщо будь-які предмети відразу можна сприйняти кількома чуттями, нехай вони відразу сприймаються кількома чуттями... усе, що тільки можна, давати для сприймання чуттям, а саме: видиме - для сприймання зором, чутне - слухом, запахи - нюхом, доступне дотикові-через дотик....".

На сучасному етапі розвитку освіти мультимедія дозволяє об'єднувати в одній комп'ютерній програмно-технічній системі текст, звук, відеозображення, графічне зображення та анімацію (мультимедіа).

Арсенал дидактичних можливостей мультимедійних засобів навчання можна стисло визначити так:

- урізноманітнення форм подання інформації;
- урізноманітнення типів навчальних завдань;
- створення навчальних середовищ, які забезпечують "занурення" учня в уявний світ, у певні соціальні й виробничі ситуації;
- забезпечення негайного зворотного зв'язку, широкі можливості діалогізації навчального процесу;
- широка індивідуалізація процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів, розширення поля самостійності;
- широке застосування ігрових прийомів;
- широкі можливості відтворення фрагментів навчальної діяльності предметно-змістового, предметно-операційного і рефлексивного;
- активізація навчальної роботи учнів, посилення їх ролі як суб'єкта навчальної діяльності (можливість обирати послідовність вивчення матеріалу, визначення міри і характеру допомоги тощо);
- посилення мотивації навчання.

Використання мультимедійних програм може відбуватися у різних видах навчальної діяльності учнів визначаємо так:

I. Комп'ютерні програми під час подання нового матеріалу, його повторення, узагальнення та систематизації (використання засобів мультимедія з метою повторення, узагальнення та систематизації знань не тільки допомагає створити конкретне, наочно-образне уявлення про предмет, явище чи подію, які вивчаються, але й доповнити відоме новими даними. Відбувається не лише процес пізнання, відтворення та уточнення вже відомого, але й поглиблення знань.

II. Мультимедійні програми як засіб впровадження самостійної роботи учнів (мультимедійні програми здебільшого розраховані на самостійне

активне сприймання та засвоєння учнями знань. Доцільність проведення самостійної роботи за змістом мультимедійних засобів навчання полягає в тому, що вони допомагають учителю поставити проблему, активізувати сприймання, забезпечити міцне засвоєння знань, сприяють виробленню умінь і навичок самостійного оволодіння знаннями. Дидактична цінність полягає саме в тому, що учні сприймають не "готові" знання, а виконують пошукову роботу).

III. Мультимедійна інформація як інструктивний та ілюстративний матеріал (розрізняють ілюстрації, що лише відтворюють та конкретизують навчальний матеріал; ілюстрації, що доповнюють навчальний матеріал або подають його в новому висвітленні. Останній вид ілюстрації варто вважати найпридатнішим для розвитку пізнавальної активності школярів у процесі вивчення зарубіжної літератури. Необхідно підкреслити, що використання мультимедійної інформації з ілюстративним матеріалом – це не "доказок" до уроку літератури, а додаткове джерело навчальної інформації, за допомогою якого має вивчатися художній твір).

IV. Мультимедія у поєднанні з іншими засобами навчання.

Академік С.Г.Шаповаленко так пояснював сутність та необхідність такого поєднання: „засоби навчання обслуговують усі моменти навчання: сприймання, осмислення, закріплення та застосування інформації. Далеко не завжди один і той самий засіб може обслуговувати всі ці моменти, тому що функціональні можливості його обмежені". Тому залежно від того, яке завдання необхідно розв'язати, учитель-словесник залучає ті або інші засоби. Так виникають поєднання - комплекси засобів навчання.

Основною особливістю методики використання як окремих мультимедійних засобів, так і їхніх поєднань у певній комплексній системі, полягає в тому, щоб забезпечити відповідність між специфічними особливостями викладу навчального матеріалу і основними психолого-педагогічними закономірностями процесу навчання, особливостями та умовами засвоєння учнями знань.

Вважаємо, що необхідне раціональне чергування на уроці засобів навчання, певне обмеження їх обсягу та тривалості демонстрування (не тільки з гігієнічних обмежень). Добираючи засоби навчання, треба чітко з'ясувати можливості їх застосування в певній системі, визначити їхні дидактичні функції на уроках, а також необхідний та достатній (оптимальний) обсяг навчальної інформації, її відповідність змісту уроків, можливі форми поєднання зі словом учителя.

Для правильного визначення функцій поєднання мультимедійних та інших засобів навчання педагог має вирішувати запитання:

- Яке поєднання засобів навчання під час вивчення навчальної теми є найдоцільнішим?
- Які дидактичні функції кожного із засобів навчання потрібно реалізувати під час поєднання?

- Яке місце займають мультимедійні та інші засоби у процесі вивчення всієї теми?
 - На якому етапі уроку використання мультимедійної програми є найбільш доцільним?
- У такий спосіб поради К.Д.Ушинського будуть цілком виконані:

"Педагог ... має подбати про те, щоб якомога більше органів чуття - око, вухо, голос, чуття мускульних рухів і навіть, якщо можливо, нюх і смак узяли участь в акті запам'ятовування... За такого дружнього сприяння всіх органів в акті засвоєння ви переможете найлінійшу пам'ять".

За допомогою інтернету, CD-дисків, власних комп'ютерних баз можна отримати різні види інформації, які стануть у пригоді під час вивчення зарубіжної літератури.

Вибір мультимедійних засобів навчання, вирішення питання про те, де, як і коли їх використовувати, належить учителеві. Оптимальним є варіант, коли в учителя буде багато таких засобів, а сам він буде вільно володіти методикою використання їх на навчальних заняттях зарубіжної літератури.

Літературний інтернет

- Бібліотека МАШКОВА – <http://www.lib.ru> (російською мовою);
- Бібліотека японіста – <http://jlib.sinor.ru/> – художні тексти, інформація про письменників японської літератури (російською мовою);
- Електронна бібліотека класичної літератури – <http://www.klassika.ru> "Літературная газета" – <http://www.lgz.ru/...>
- Весна. Словник – <http://www.slovnvk.org/> - літературно-критичні матеріали.
- Бібліотека ІнтерНетрі. Українські твори, доку-

менти або їх зібрання – <http://www.internet/lib/>;

- БРАМА. Мистецтво і Культура: проза, поезія, казки... – <http://www.brama.com/ukr.html>;
- Енциклопедія української літератури – <http://proza.com.ua/enc/>;
- Мережева бібліотека української літератури <http://www.ukrlib.com.ua/>;
- Український літературний портал – <http://www.proza.com.ua/>;
- Сайт україномовних рефератів – <http://www.ukrreferat.com/>;

Про ресурси центральних наукових бібліотек можна дізнатися за наступними адресами:

- Національна бібліотека України імені Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>;
- Національна парламентська бібліотека України – <http://www.nplu.kiev.ua/>;
- Енциклопедія Britannica (електронна версія) www.britannica.com/;
- офіційний сайт Спілки Письменників України <http://www.nspu.kiev.ua/>;
- сайт "Грінландія" <http://www.grinlandia.nar.ru/>, присвячений російському письменнику Олександрю Гріну;
- сайт Національної бібліотеки імені Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>;
- інтерв'ю "Словесник" – www.slovesnik.ru;
- сервер тематичних форумів в Українському Інтернеті – <http://www.flame.com.ua/>;
- Бібліотека "Весна" – <http://www.vesna.sambiv.kiev.ua/>;
- "Бібліотека Максима Мошкова" – <http://www.moskva.ru/>.

Література та джерела

1. Байков В. Інтернет: поиск информации, продвижение сайтов. – СПб.: БХВ, 2000. – 288с.
2. Джамса К., Коуп К. Иллюстрированный каталог WWW. – СПб: Питер, 1996. – 525с.
3. Желтые страницы Интернет / Под ред. Ю.Г.Гордиенко. – К.: Диалектика, 1997. – 574с.
4. Крол Эд. Всё про Интернет. – К.: Торг.-изд. бюро ВНУ, 1995. – 591 с.
5. Коменський Я.А. Велика дидактика / Вибр. пед. твори. – К., 1940. – Т.1.
6. Максимович Г.Ю., Романенко А.Г., Самойлюк О.Ф. Информационные системы:
7. Учебное пособие / Под общей ред. К.И.Курбакова. – М.: Рос. экон. акад, 1999. – 198 с.
8. Мадзігон В.М.. Проблематика та перспектива інформатизації освіти. – К., 2006. – 112 с.
9. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів/ Авт. кол. за ред. Ю.І.Машбиця. ІЗМН, 1997.– 214 с.

В статье рассматриваются основные подходы в использовании мультимедийных средств обучения уроках зарубежной литературы. Охарактеризовано и описано внедрение современных информационных технологий на занятиях зарубежной литературы. Доказано, что именно мультимедийные средства обучения являются составной частью современной технологии преподавания литературы.

The author of the article has considered the basic approaches of didactic possibilities of use of multimedia tutorials at lessons of the foreign literature. Introduction of modern information technology on classes of the foreign literature is characterised and described. It is proved, that exactly multimedia tutorials are components of modern teaching technology of the literature.